Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ !

ЭНСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр торуттаммытэ

2001 с. Алтынньы 25 күнэ чэппиэр № 123 (8966)

(Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр)

Алтынньы 22 күнүгэр улуус баһылыгын 1 солбуйааччы В. А. Попов ыыппыт мунньаҕар ИДьУО иһитиннэрдэ: Хамаҕаттаҕа киэһэ дьиэ аанын алдьатан киирэн элбэх суумалаах малы уорбуттар, Намна эр киһи итирэн баран кэргэнин быһаҕынан анньан баахырдыбыт, 2 Хомустааххa дьахтар бэйэтигэр тиийинэн олбут, о.д.а. бытархай буруйу кэһии буолбут. Тэрилтэлэр нэдиэлэҕэ биирдэ общественнай патрулированиелара саҕаланна. Отделга 9 ыйдаах үлэ түмүгүн таһаарбыттар. Уопсай буруйу оҥоруу көрдөрүүтэ былырыыҥҥыттааҕар 1,4 % аччаабыт, ол иһигэр ыар буруйу оҥорүү 16,7%, киһини өлөрүү 57%. Эт баахын оҥоруу 30% аччаабыт, ол эрээри онтон киһи өлүүтэ 2-3% элбээбит. Уоруу 6,7% элбээбитэ бэлиэтэннэ, арыйыыта 82,7% буолан үрдээбит. Наркомания былырыын 9 түбэлтэтэ көстүбүт буоллаҕына, быйыл 6 буолбут. Саастарын ситэ илик оҕолор группанан уонна ыар буруйу оҥоруулара элбээбит, ол үөрэх тэрилтэлэригэр профилактическай үлэ мөлтөҕүн көрдөрөр. Буолан ааспыт ИДьМ коллегиятыгар 9 ый түмүгүнэн улууспут республикаҕа орто көрдөрүүлээх.

Сылы түмүктүүр 4 квартал саҕаланна, сүөһүнү уоруу тохтоото эрээри, аны эти холодуопкаттан уоруттан сэрэхтээх буолуохха наада

* * *

Баһаарынай этэрээт биллэрбитинэн ааспыт нэдиэлэҕэ быһылаан тахсыбатах. Намҥа, Аппааныга бэрэбиэркэ ыыталлан Аппааныга кулууп, балыыһа, Намҥа саҥа аһыллыбыт маҕаһыыннар уонна музей көрүллүбүттэр. 1 Хомустааххa оҕо саадын үлэтэ тохтотуллубут.

* * *

МУ НУ ЖКХ-ҕа комбикормовай завод бошуруоһа быһаарылла илик. Урут этиллибитин курдук, завод итиигэ сыыһа холбонон атын объектар тоҥоллор. Сүбэлэспэккэ эрэ заводка күүстээх носуоһу туруорбуттар, түннүктэрэ, ааннара аһаҕас диэтэ А. Г. Кобяков.

Тэрилтэҕэ хамнастара муус устартан ыла суох буолан, үлэһиттэр настарыанньалара мөлтөх. Улуустааҕы үп-казначейскай управлениены кытта ойдеспөт боппуруостар бааллар. Көрүллүбүт 7 мөл. 600 тыһ. солк. кэлэ турар, гос. дотация курдук көрүллэр буолан иккитэ отчуоттанар түбэлтэтэ эмиэ баар. Тэрилтэттэн үөрэххэ туттарса 9 киһини ыыппыттар.

* * *

Тэрийэр-правовой управление биллэрбитинэн РФ счетнай палатыттан халаан уутуттан эмсэҕэлээбит соцкульбыт объектарын чөлүгэр түһэриигэ ыытыллыбыт үп туһаныытын бэрэбиэркэлиир комиссия кэлэр. Ону бастаан биһиги улууспутугар сырытыннараллар.

Сэтинньиттэн улуус дьаһалтатын нэһилиэктэргэ отчуота саҕаланар, 18 нэһилиэгинэн дьаһалта 3 бөлөҕө отчуоттуоҕа. Билигин бэлэмнээр үлэ бара турар. Сүрүн дакылаакка аналлаах даанайдары хомуйаллар.

* * *

Доруобуйа харыстабылын управлениета биллэрбитинэн улууска рентген аппарата, 2 стоматологическай кабинет оборудованиета кэлбит. Тубдиспансеры итиигэ холбуур үлэлэр салҕаналлар, горелкалары атыыласпыттар. Гепатиттан вакцинацияны хойутаан да буоллар саҕалаатылар. Грипптэн вакцина аҕыйах, эбии атыылаһарга дьаһалтаттан 30 тыһ. көрдөөбүттэрин ааспыт нэдиэлэҕэ ыыппыттар.

* * *

Налоговай управление 3 суол иэстэри реструктуризациялаахыны ыытар, ол иһигэр иккитэ - тыа хаһаайыстыба тэрилтэлэрин иэстэрин, үсүһэ - страховой фондаларга иэстэри реструктуризациялаахын. Болдьохторо ыгым. Ол курдук тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрин федеральнай нолуоктарга иэстэрин сэтинньи 1 күнүгэр дылы аахсыахтаахтар. Атыттарын - тохсунньу 1 күнүгэр дылы аҕыстахтарына чэпчэтиигэ хапсаллар. Иэһэ суохпут диир тэрилтэлэр пени аҕыллыбытын аахсыахтарын наада. Холобур, доруобуйа харыстабылын управлениета 500 тыһ. солк. пени төлүөхтээх, ону бу түгэнинэн туһанан төлөстөҕүнэ 85%-на сотуллар, хаалбыта реструктуризацияланар. Тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрин пенсионнай усуноостарыгар иэстэрэ сотуллубат.

* * *

Статуправление биллэрбитинэн Нам с. олбуордарынан сылдьан биэрэпискэ бэлэми бэрэбиэркэлээһин, хаһаайыстыбаннай кинигэлэр даанайдарын чуолкайдаахын буолуоҕа. Паспорта регистрация, домовай кинигэлэр (паспортнай остуолга атыылаллар), дьиэ техпаспора, приватизация дуогабара о.д.а. көрүллүөҕэ. Тэрилтэлэр аттарын, салайааччыларын уларыйыыта биллэриллэн реестрга киириэхтээх.

* * *

Улуус мунньаҕын 10-с сессията алтынньы 24 күнүгэр буолар. 9 боппуруос көрүллэр, ол иһигэр бюджекка нолуок киириитин 9 ыйдаах түмүтэ, Хатырыкка экологическай паарканы, Кэҥкэмэҕэ «зона покоя» тэрийии боппуруостара, улуус бочуоттаах гражданинын аатын ингэрии балаһыанньатыгар уларыйыылары киллэрии, 2000 с. тэриллибит үөрэҕирии фондатын туһаныыта көрүллүөхтэрэ. Ону таһынан 9 киһи састааптаах территориальнай быыбар комиссията, участковай комиссиялар тэриллэллэр.

* * *

Ыччат отдельын начальника А. И. Соловьев ааспыт «Сердце отдаю детям» республикатааҕы телерадиомарафоҥҥа кыттыы туһунан билиһиннэрдэ. Республикаҕа 200-тэн тахса сүрэҕэр, быарыгар, бүөрүгэр операцияҕа наадыйар оҕолорго анаан үп хомуйуута салҕанан бара турар. Биһиги улууспуттан 3 оҕо суһал операцияҕа наадыйар. Марафон ыытыллыбыт алтынньы 20 күнүнээҕи туругунан улуустан 14 тыһ. солк киирбит. Хатырык олохтоохторо 3 тыһ. солк. хомуйбуттар, санэпидстанция коллектива, улуус дьаһалтата, «Сэргэ» баахынай хаһаайыстыбата, улуус киин балыыһата, НСШ №2 үөрэнээччилэрэ харчы хомуйан ыыттылар. «Далбар Хотун» сурунаалга сурутуу харчытын эмиэ эмиэ үтүө сыалга ыытарга быһаарыллыбыта. А. И. Соловьев улуус тэрилтэлэрин, олохтоохторун бу аһымал акциятыгар өссө көхтөөхтүк кытталларыгар ыҥырда.

* * *

Н. Х. Горохов Ийэ күнүгэр аналлаах нэдиэлэҕэ ыытыллыбыт тэрээһиннэри кэпсээтэ. Доруобуйа харыстабылыгар рентген кэлбитэ күүтүүлээх улахан сонун буолла диэн бэлиэтээтэ, ону таһынан 3 «Суһал көмө» массыыната кэлбит. Нам 2 №-дээх орто оскуолатын 50 сыллаах үбүлүөйэ бэлиэтэниэ. Чөл олох республикатааҕы семинарыгар Түбэ уонна Хатырык делегациялара кыттыбыттар. Хатырык олохтоохторо эмиэ Түбэ курдук чөл олох тирэх нэһилиэгэ буоларга үлэни ыыта сылдьаллар.

Бэлиэтэннэ Л. НОВГОРОДОВА

СР Президенин быыбарын көрсө

ПРЕЗИДЕННЭ КАНДИДАТ М.Е.НИКОЛАЕВ ШТАБЫН ИЬИТИННЭРИИТЭ

Саха Республикатын Президенигэр кандидат Николаев М.Е. өйүүр республикатааҕы штаб салайааччыта Жирков Е.П. иһитиннэрэринэн, алтынньы 19 күнүгэр республикатааҕы Киин быыбар комиссиятыгар Президеҥҥэ кандидат Николаев М.Е. кандидат быһыытынан документа регистрацияҕа туттарылынна. Михаил Ефимович Николаев: «Мин быыбарга кыттарга бигэтик быһаарынным», — диэн эттэ. Биллэрин курдук, кэлин кэмҥэ билигин үлэлии олорор Президеммит быыбарга кыттарын-кыттыбатын туһунан араас кэпсэтиилэр тахсыбыттара. Оттон бу кэмтэн ыла Президент быыбарга кыттара ханнык да саарбахтааһыны хаалларыа суохтаах. Сүрүн кандидат вице-президенинэн республикаҕа биллэр салайааччы, билигин республика правительствотын председателэ В.М. Власов кандидатуратын киллэрдэ.

Көҕүлүүр бөлөх иһитиннэрэринэн, М.Е. Николаевы Саха сирин бары улуустарыттан 74020 быыбардааччы өйүүрүн биллэрэн, анал документаҥҥа илии баттааһынын ыыттылар. Ити сыыппара быыбардааччылар биэстэн биирин киһитин санаатын чуолкайдык көрдөрөр. Олохтоох дьон дойду үрдүнэн бүрүүкээбит уустук быһыы-майгы кэмигэр М.Е. Николаев республика Президенинэн салгыы үлэлиирин наадалаҕынан аҕаара мантан көстөр.

Президеҥҥэ кандидат М.Е. Николаевы өйүүр республикатааҕы штаб Михаил Ефимовиһы өйөөбүт республика бары олохтоохторугар махталын биллэрэр уонна кандидаты регистрациялаахын алтынньы 24 күнүгэр буолар диэн иһитиннэрэр.

Николаев М.Е. өйүүр улуустааҕы штаб

XX-с ҮЙЭ ЧУЛУУЛАРА

ГЕРМАН АЛЕКСЕЕВ

Герман Петрович Алексеев олоҕун, үлэтин туһунан маннык кэпсиир:

— 1930 сыллаахха 2-с Үөдэй «Кэҥкэмэ» колхоһугар дьаданы баахынай кэргэнигэр төрөөбүтүм. Оҕо сааһым сэрии ыар сылларыгар ааспыта. Үөрэммэтэҕим, кыах суох этэ. Нэһиилэ 3 кылааһы бүтэрбитим. Уон биир ааспыттан колхоз турук үлэһитэбин, 16 ааспыттан колхоз чилиэнэбин. 17-биттэн сылгыһытынан 18 сыл үлэлээбитим. Ол иһигэр чемпион сылгыһытынан аатыран, 1950 сыллаахха харчынан бириэмийэ, комсомол обкомуттан грамота ылбытым.

1955 сыллаахха колхозтар бөдөҥсүйүүлэригэр оттоохуҥҥа иккилии агрегаттаах косилканы үлэлэтэн, тыа хаһаайыстыбатын бастыҥнарын кэккэтигэр киирсэн, тыа хаһаайыстыбатын миниистирин Бочуотунай грамотатынан наҕараадаламмытым, харчынан бириэмийэлэммитим.

Тутууга 1970 сылга дылы үлэлээбитим. Бөһүөлэктэр улааталларыгар улахан үлэлэр барбыттара, совхоз бастыҥ тутааччыларын аатыгар сылдьыбытым.

1970 сылтан улахан үлэм саҕаламмыта. Партизан комплекснай ыанньык биригээдэтигэр ыстаарсай биригэдьииринэн анаабыттара. Государственнай былааннары ситиһиилээхтик толортоон, оройуон уонна совхоз бастыҥ биригээдэтин аатын ылбыппыт. 1976 сыллаахха «Социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕа» знагынан, 1981 сыллаахха «Х-с пятилетка ударнига» знагынан наҕараадаламмытым. Оччолорго тыа хаһаайыстыбатын миниистиринэн билиҥҥи Президеммит М. Е. Николаев үлэлиирэ. «Сүөһү иитиитэ — охсуулаах фронт» знагы икки төгүл ылбытым. Республика Үрдүкү Сэбиэтин Президиумун, комсомол обкомун, колхоз-совхоз Бочуотунай грамоталара элбэхтэр.

1986 сыллаахха үчүгэй үлэлээх, бастыҥ көрдөрүүлээх биригээдэ биригэдьиирин быһыытынан «Бочуот Знага» уордьанынан наҕараадаламмытым. Ити үлэлии сылдьан, сылгы биригээдэтин тэрийэн, холбуу 1993 сылга дылы биригэдьиирдээбитим.

1993 сылтан 1998 сылга дылы — баахынай хаһаайыстыбата этим. Билигин чааһынай хаһаайыстыбанан олоробун, үлэ, тыыл ветеранабын. Онон XX-с үйэҕэ оҕо ааспыттан аахтахха, 60-са сыл олох сайдыытыгар үлэлээн кэлэн олоробун. Бу устатыгар колхоз-совхоз үлэтиттэн ханна да барбакка-кэлбэккэ, биир да буруйу-сэмэни ылбакка олорбуппуттан үөрэбин. 65 ааспын туоларбар улууһум чиэстээн, улуус Бочуоттаах киһитин аатын ингэрбитэ.

Аны урукку Партизан сүөһү иитэр биригээдэтин сэбиэтэ: председатель, биригээдэ зоотехнига В. Попов, местком председателэ А. Баишев, Кубалаах ферма ыстаарсайа Е. Илларионова уонна ыччат сүөһү биригэдьиирэ В. Сыромятников Герман Петрович туһунан истиҥ-иһирэх тылларын билсиэҥиҥ:

«Элэккэй, сытыары-сымнаҕас, үлэҕэ сыстаҕас... 14 сыл устата Роман уонна Николай Константиновтары кытта сылгыһыттаабыта. Биэс сыл тутууга үлэлээбитэ. Сыыйа сүөһү иитиитигэр чугасаһан барбыта, ол курдук А. А. Яковлев салалтатынан төрдүө буолан 800 субайы ылбыттара. Күһүнүн куораккa тыыннаахтыы үүрэн киллэрэллэрэ, ортотунан 350 киилэ ыйааһыннаахтары туттараллара. Сайыһын ЭҺэлээх арыытыгар көлө-илии звенотун салайан, 450-нуу тонна оту кэбиһэллэрэ. Ити көрдөрүүтүнэн коллектив оройуоҥҥа бастаан, холодильник фондатынан уонна убаһанан наҕараадаламмыта.

Дьону үлэҕэ сатаан аттаран туруорар киһини 1972 сылтан ыанньык сүөһү биригэдьииринэн анаабыттара. Ити саҕана биригээдэҕэ 350 ыанньык ынах баара. Кини биригэдьиирдээбит сылларыгар үүт биригээдэтэ тэриллэн, ыанньык ынах ахсаана 700-чэҕэ тиийбитэ, тунуй бургунаһа 100-тэн тахсыбыта. Сылын аайы оройуоҥҥа, республикаҕа биллэр биир сомоҕо, бастыҥ коллектив үөскээбитэ. Сайыҥҥы күҥҥэ мунутаан биригээдэ 7 тоннаттан ордук үүтү ыыра.

Түөрт улахан коллектив үлэлиирэ, ыстаарсайдар Герман Петровичка дьоһуннаах көмөҥү оҥороллоро: Кубалаахха — «Бочуот Знага» уордьан кавалера Ефросинья Петровна Илларионова, Огдуунҥа — Мария Васильевна Азарова, Комсомол 17 сьеһин аатынан коллективка — Ольга Иннокентьевна Кривошапкина, Романтикаҕа — Клара Афанасьевна Дмитрьева.

Е. П. Илларионова салайар Кубалаах фермата бастаан 4, кэлин 9 ыанньыксыттаммыта, биирдии ынахтарыттан ортотунан 2500 кг үрүҥ илгэни ылбыттара. Ынах ахсыттан 2500 кг үүтү ыырга эбэһээтэлистибэ ылынан үлэлээбиттэрэ. Чулуу ыаннааксыттар 2600-2700 кг ыаннар эбэһээтэлистибэлэрин аһара толорбуттара. Бастыҥнар Е. А. Максимова, Е. И. Калачева, А. С. Атласова, Е. П. Илларионова ынахтарыттан 2700-тэн тахсалыы кг үүтү ылбыттара.

Манна сүрүн төһүүнэн урукку та местком председателэ, оройуон, республика хас да төгүллээх чемпион, призер осеменатора Афанасий Леонтьевич Баишев үтүөтэөҥөтө элбэх.

Биригээдэ оройуоҥҥа, республикаҕа биир бастакынан ынаҕы искусственнайдык сиэмэлээһиҥҥэ киирбитэ, үчүгэй түмүктэри ситиспитэ, ол да иһин төрүөҕэ төрөлкөй, оҕолоро үүттээх сүөһү буолбуттара. М. В. Азарова ыстаарсайдаах Огдуун фермата коллектива биирдии ынаҕыттан 2200-тэн тахса кг үүтү ыыры ситиспитэ. Партизан отделениетын ыанньыксыттара үүтү ыаһыҥҥа өрүүтүн инники күөҥҥэ сылдьаллара, совхоз, оройуон күрэхтэһиилэригэр куруутун миэстэлэһэллэрэ. Биригээдэ үрдүнэн сылга биирдии фуражнай ынахтан 1950 кг үүтү ыабыта. Герман Петрович пенсияҕа тахсан да баран биригэдьиирдээбитэ.

Кэлин Партизан отделениета туспа совхозка кубулуйбута, оччоҕо да Герман Петрович өттүк баттанан олорботоҕо, эдэр саахын сылларын үйэтитэн, биир.да сылгыта суох хаһаайыстыбаны, совхоз салалтатын өйөбүлүн ылан, 150 сылгыга диэри элбэппитэ, күрүө-хаһаа, дьиэ-уот туттаран, биэ ыатар, убаһа турар сирдэрин оҥорторбута, отделение совхоз буолан, ыһыахтарыгар биэ кымыһын иһэрэ, эмис сылгы этин сиирэ.

Билигин биһиги ортобутугар суох кэргэнинээн республика чемпион осеменатора Мария Прокопьевналыын 10 оҕону киһи-хара оҥордулар. Оҕолоро бары үлэһиттэр, тоҕус оҕо дьиэ тэриннэ. 20 сиэн тапталлаах эҺээлэрэ билигин даҕаны хаһаайыстыба тутан, оҕолоругар күүс-көмө, бар дьонугар сүбэ-ама, холобур буола олорор».

Герман Петрович биригэдьииринэн үлэҕэ киирэригэр Партизаҥҥа 400 ыанньык ынах, 600 субай сүөһү баара, биирдии фуражнай ынахтан 1800 кг үүт ыаммыт этэ. 1990 сылга ыанньык ынах 700-кэ тиийэ элбэбитэ, 700 ыччат сүөһү иитиллибитэ.

Урут биһиги хаһыаппытыгар Г. П. Алексеев туһунан журналист В. Сыромятников сиһилии суруйан турар.

Манан XX-с үйэ чулуу үлэһитэ, бэртээхэй биригэдьиир туһунан бэлиэтээһиммит бүтэр.

А. ВАСИЛЬЕВ

Ленатааҕы уокурук сэбиэтигэр

УОКУРУК ОЛОХТООХТОРУГАР КУТТАЛ СУОХ БУОЛУУТУН ХААЧЧЫЙЫЫГА НЭҺИЛИЭННЬЭ, ОБЩЕСТВЕННОСТЬ УОННА БЫРААБЫ АРАҢАЧЧЫЛЫЫР ОРГАННАР БИИРГЭ ҮЛЭЛЭЭҺИННЭРИН ТУҺУНАН

Саха Республикатын Ленатааҕы уокуругун Сэбиэтин киэҥ ыҥырыылаах мунньаҕа уокурук улуустарыгар быраабы араҥаччылыыр хайысхалаах общественнай тэриллиилэр үлэни саҥардыыга мероприятиелары ыытыыны саҕалаабыттарын, бэрээдэги тутуһууну уонна гражданнар общественнай куттала суох буолууларын хааччыйыыга ис дьыала органнарын кытары хардарыта дьайсалларын бэлиэтиир.

Республикаҕа быраабы араҥаччылааһыҥҥа общественнай тэриллиилэр уопсай ахсаннарыттан 16 бырыһыаннарын кэриҥэ Ленатааҕы уокурукка тиксэр. 396 общественнай тэриллиилэр үлэлииллэр, ол иһигэр 34 ыччат уонна 69 добровольнай народнай дружиналар, олорго 3249 киһи, ол иһигэр 313 үөрэнээччи кытталлар. Быйыл кинилэр көмөлөрүнэн 19 буруйу оҥоруу арылынна, 630-тан тахса административнай кэһиилэр чуолкайдаммыылар.

Ыччаттар уонна студеннар тэриллиилэрин үлэлэрин үөрэх заведениеларын салайааччылара улаханнык өйүүллэр.

Ис дьыала органнарын компетенциятыгар сыһыаннаах соруктары быһаарыыга милиция штаты таһынан сотрудниктара дьоһуннаах көмөнү оҥороллор. Билигин уокурукка милиция штаты таһынан 92 сотрудник баар.

Быраабы араҥаччылааһыҥҥа хайысхалаах общественнай тэриллиилэр ордук үчүгэйдик Нам уонна Булуҥ улуустарыгар үлэлииллэр.

Ол эрээри уокурукка киирэр кэккэ улуустарга итэҕэстэр бааллар. Ол курдук аҕалар уонна ийэлэр сэбиэттэрин, төрөппүттэр комитиэттэрин, оскуола уонна ыччат структураларын чөлүгэр түһэрии үлэлэрэ нэстик ыытыллаллар. Добровольнай народнай дружиналары тэрийиигэ предприятиеларга, тэриллэргэ уонна учреждениеларга үлэ сэниэтэ суох барар. Общественность быраабы араҥаччылааһыҥҥа ыытар үлэтэ маассабай информация средстволарыгар мөлтөхтүк сырдатыллар.

Республика улуустарыгар общественность ис дьыала органнарын кытта хардарыта дьайсыыларын үлэтин салгыы туһунан СР Президенин 2001 сыл атырдьах ыйын 21 күнүнээҕи сорудаҕын толорууга Ленатааҕы уокурук Сэбиэтин киэҥ ыҥырыылаах мунньаҕа

УУРААХТЫЫР:

1. Бэрээдэги тутуһууну уонна гражданнарга куттал суох буолуутун хааччыйыыга Ленатааҕы уокурукка Сүрүннүүр Сэбиэти тэрийэргэ, састаабыгар улуустар, нэһилиэктэр дьаһалталарын баһылыктарын, быраабы араҥаччылыыр органнар уонна общественность бэрэстэбиитэллэрин киллэрэргэ.

2. Маассабай информация средстволарыгар табаҕы, арыгы араастаһын уонна пиибэни рекламалааһыны бобор туһунан боппуруоһу Российскай Федерация Государственнай Думатыгар көрөр туһунан этиини Саха Республикатын Государственнай Мунньаҕар (Ил Түмэҥҥэ) киллэрэргэ.

3. «Общественнай бэрээдэги араҥаччылааһыҥҥа нэһилиэннэ кыттыытын туһунан» СР Сокуонун сөбө суох толорууга уонна көтүтүүлэри таһаарыыга Ленатааҕы уокурук улуустарын дьаһалталарын баһылыктара, предприятиеларын, тэрилтэлэрин уонна учреждениеларын, ис дьыалаҕа органнарын салайааччылара болҕомтолорун туһаайалларыгар.

4. ЛЕНАТААҔЫ УОКУРУККА САХА РЕСПУБЛИКАТЫН ПРЕЗИДЕНИН БЭРЭСТЭБИИТЭЛЭ (Бастакы солбуйааччы Григорьев П. С.):

4.1. 2001 сыл алтынньы 1 күнүгэр дылы болдьоохо бэрээдэги тутуһууну уонна гражданнар куттала суох буолууларын хааччыйыыга Ленатааҕы уокурук Сүрүннүүр Сэбиэтин Балаһыанньатын бырайыагын бэлэмнээн Президент Дьаһалтатыгар уонна Саха Республикатын Правительствотыгар киллэрэригэр.

4.2. Сүрүннүүр Сэбиэт мунньахтарыгар «Бэрээдэги араҥаччылааһыҥҥа нэһилиэннэ кыттыытын туһунан» СР Сокуона толоруллуутун хаамыытын туһунан боппуруоһу сылга иккиттэн итэҕэһэ суох көрүүнү үлэ практикатыгар киллэрэргэ.

4.3. Ленатааҕы уокурукка общественноһы бэрээдэги араҥаччылааһыҥҥа кытыннарыыга үлэни ситэтэ суох ыытар куораттар уонна нэһилиэннэлээх пууннар дьаһалталарын үлэлэрин хонтуруолга ылларга.

4.4. Бэрээдэги тутуһууну хааччыйыыга уонна буруйу оҥоруулуу сэрэтиигэ Российскай Федерация субъектарын үчүгэй опыттарын үөрэтэргэ итиэннэ бэйэ үлэтигэр туһанарга.

5. ЛЕНАТААҔЫ УОКУРУК УЛУУСТАРЫН ДЬАҺАЛТАЛАРЫН БАҺЫЛЫКТАРА:

5.1. Предприятиелар, бас билии бары көрүҥнээх тэрилтэлэрин уонна үөрэхтээһин учреждениеларын салайааччыларын «Бэрээдэги араҥаччылааһыҥҥа нэһилиэннэ кыттыытын туһунан» Саха Республикатын Сокуонун халбаҥа суох толороллоругар эбээһинэстииргэ.

5.2. Общественнай тэриллиилэри кытта үлэни тэрийиигэ уонна быраабы араҥаччылыыр органнары кытта сибээһи бөҕөргөтүүгэ специалиһы көрөргө.

5.3. Буруйу оҥоруулуу утары охсуһууга уонна сэрэтиигэ общественнай тэриллиилэр үлэлэрин сүрүннээччинэн буоларга.

5.4. Нэһилиэннэ чөл олоҕу тутуһарын, буруйу оҥоруулуу сэрэтиигэ актыыбынайдык кыттарын көҕүлүүр миэрэлэри ылларга.

5.5. Быраабы араҥаччылыыр хайысхалаах общественнай тэриллиилэр үлэлэрин үбүнэн уонна материальнай-техническэй хааччыйыыга сириэстибэлэри буларга.

5.6. Бэрээдэги араҥаччылыыр общественнай пууннар ситимнэрин кэҥэтиигэ мероприятиелары олоххо киллэрэргэ. Общество уонна былаас кыһамньыларын тэрийэр уонна түмэр кииннэр быһыыларынан кинилэр оруолларын үрдэтэргэ.

5.7. Общественнай бэрээдэк харыстабылыгар уонна профилактическай үлэҕэ бас билии бары формалаах тэрилтэлэр уонна учреждениелар үлэһит коллективтара, ЖКХ үлэһиттэрэ, казактар, чаанынай харабыллыыр предприятиелар уонна куттал суох буолуутун сулуспатын сотрудниктара кыттыыны ылалларын хааччыйарга.

5.8. Маассабай информация средстволарыгар бэрээдэги араҥаччылааһыҥҥа общественнай тэрилтэлэри кытыннарыыны, кинилэр быраабы араҥаччылыыр органнары кытта бииргэ үлэлээһиннэрин сырдатыыны хонтуруоллуурга. Бу үлэни пропагандалааһыны куруутун ыытарга.

5.9. Министерстволар уонна ведомстволар структурнай подразделениеларын салайааччыларыттан буруйу оҥоруулуу уонна быраабы кэһиини сэрэтиигэ ыытыллар мероприятиеларга көмөлөһөллөрүн ирдииргэ.

6. ИС ДЬЫАЛА УЛУУСТААҔЫ ОРГАННАРЫН НАЧАЛЬНИКТАРА:

6.1. Бэрээдэги хааччыйыыга ис дьыала органнарын кытта бииргэ үлэлээһиҥҥэ общественноһы кытыннарыыга эбии миэрэлэри ылларга.

6.2. Подразделениелар төрөппүттэр комитеттарын, ыччат уонна студенческай дружиналары итиэннэ үөрэх заведениеларыгар милиция эдэр доҕотторун этэрээттэрин кытта үлэҕэ кыһамньыларын түмэргэ.

6.3. Бу сыл 4 кварталын устатыгар буруйу оҥоруулуу сэрэтиигэ общественнай тэриллиилэри, тэрилтэлэри, предприятиелары, үлэ коллективтарын, үөрэх заведениеларын кытта хардарыта дьайсыыны тупсарыыга туһуламмыт мероприятиелары ситэриилээх былаас органнарын кытта бииргэ олоххо киллэрэргэ.

6.4. Милиция участковай боломуочунайдара нэһилиэннэ, үлэ коллективтарын иннигэр ый ахсын отчуоттуулларгар общественнай бэрээдэги араҥаччылааһыҥҥа кинилэр кыттыыларыгар маассабай информация средстволарыгар сырдатан туран сыана биэрэргэ.

6.5. Быраабы кэһиини сэрэтиигэ итиэннэ нэһилиэннэҕэ тиэрдиигэ общественноһы кытыннарыыга ыытыллыбыт үлэ туһунан сибидиэннэлэри квартал ахсын хомуйуулуну хааччыйарга.

6.6. Сыл аҥарыгар бииртэн итэҕэһэ суох улуустар дьаһалталарын сорох бэрэстэбиитэллэрин, быраабы араҥаччылыыр хайысхалаах общественнай тэриллиилэр салайааччыларын кытыннаран туран, буруйу оҥоруулуу сэрэтии уонна буруйу оҥоруулуу утары охсуһуу проблемнай боппуруостарын оперативнай сүбэ мунньахтарга көрөргө.

7. Киэҥ ыҥырыылаах мунньах бу уурааҕын толорууну хонтуруоллааһын Саха Республикатын Ленатааҕы уокуругун Сүрүннүүр Сэбиэтин председателигэр сүктэриллэр.

П. С. ГРИГОРЬЕВ,
Саха Республикатын Ленатааҕы уокуругар Президент бэрэстэбиитэлин бастакы солбуйааччы

Оттооһун кэнниттэн толкуйдар

ИЛИИ ОХСУУТА ТУЛУУРДААХ ЭБИТ

Оттооһун ааста да кэпсэтии бүппэт. Эһиил эмиэ оттуохпут. Быйыл сайын уһуннук курааннаан баран, күһүөрү тиийэн үүнээйигэ туһата ааспытын кэннэ, иккитэ субуруччу күүстээх ардахтар түспүт кэмнэригэр охсон биэрбиттэр от бөҕөлөрүн былдьаттылар. Косилка охсуутун хадьымал быыһыгар тиийэ тимиччи баттаан кэбиһэн илиинэн мунньууга кэнчээритэ ыытан биэрбэккэ, киһи икки акымалын сэниэтэ эстиэр диэри тардыалаһыы бөҕөтө. Бирээмэ тириини кыһыахтаан эрэр курдук 5-6-та тардыалаан (хаһыйан) биир тардыыны оҥордоххуна эрэ оккун атаҕын анныгар аҕалаҕын. Онтукайбыт да арбаанай боруулаах өттө хараара сытыйан буруо бурҕачыйар, ыарахан никсик сыттаах. Онно холоотоххо илии охсуута тэлиитэ халыҥ буолан тулуспут. Тэлии анна кэм да күөхтэрдээх. Биһиги бастаан утаа мунньа киириэхпит иннинэ, төһө эрэ хараара сытыйда диэн дьулахадыйар этибит. Итинтэн көстөрүнэн ардах бириэмэтигэр илии охсуута ордуктаах эбитин өссө төгүл итэҕэйдим.

Үгүстэр илии охсуутуттан чаҕыйаллара диэн хотуурдарын аанньа ахтан оҥостумматтарыттан. Хотууру төһөҕө да бачыас гына олордор охсорго чэпчэки буолар. Сорохтор бастарыылаах диэн чолоҕор гына олордоллор. Дэлэҕэ этэ дуо ханнык баҕарар күүстээх киһи: «Хотуур баар эбит ыарахан тэрил диэн», — диэбитин карикатуралаан уруһуйдуулларга кырдьыктаах.

Николай КОКОРЕВ,
Хамаҕатта

УОПСАСТЫБА 50 СЫЛА

Нам оройуонугар көрбөттөр уопсастыбалара 1951 сылга тэриллибитэ. Бастакы председателинэн Партизан нэһилиэгин олохтоохо иккис группалаах инбэлиит Афанасий Титович Саввин үлэлээбитэ. Оройуоннааҕы Сэбиэт ситэриилээх комитетын социальнай харалтаҕа отделын иһинэн үлэтин саҕалаабыт. Республикатааҕы көрбөттөр уопсастыбалара киниэхэ күүс-көмө буолбут. Уопсастыба сүрүн соругунан аан бастаан көрбөт ыччаттары Брайль алфавитыгар үөрэтии, республикатааҕы көрбөттөр кулууптарын иһинэн сөптөөх үлэҕэ үөрэтии, холобур, иискэ баата суорҕан, матараас уо. д. а. тигэллэрэ, барытыгар үөрэтэллэрэ. Оттон нэһилиэктэргэ көрбөттөрү инбэлииккэ туруоруу, уопсастыба чилиэнигэр ылыы этэ. Дьиэлэриттэн сылдьан олохторун-дьаһахтарын көрүү-билии барара.

Бу үлэни тэрийиигэ Афанасий Титович Саввин үйэ чиэппэрэ үлэлээн-хамсаан, кырдьан, пенсияҕа тахсыбыта. 1977 сыл кулун тутартан үлэтин Петр Николаевич Пестряковка туттарбыт. Оройуоннааҕы көрбөттөр уопсастыбаларын конференциятыгар председателинэн иккис группалаах инбэлиит П. Н. Пестряков талыллан 1997 сылга дылы сүүрбэ сыл үлэлээбитэ. Кини маннык кэпсиир:

— Уопсастыбаны Афанасий Титовичтан тутарбар уопсастыба чилиэнэ бастакы, икки, үһүс группалаах 17 инбэлиит учуокка тураллара, түөрт нэһилиэккэ олороллоро. Оройуон окулист быраабын кытта кэпсэтэн, хараҥхарыынан төһө киһи учуокка турарын чуолкайдаан, нэһилиэктэриттэн сылдьан, уопсастыба чилиэнин сыл иһинэн 102 киһиэхэ тиэрдибитим, 12 нэһилиэккэ көрбөттөр уопсастыбаларын, группордары тэрийэн, кинилэриттэн миэстэтигэр үлэни ыыппытым. Инбэлиитэрэ государственнан көрүллүр чэпчэтиилэри олоххо киллэрэр дьаһаллары ылбытым.

Көрбөт инбэлиитэрэ нэһилиэктэр Сэбиэттэрин, хаһаайыстыбаннай-уопсастыбаннай тэрилтэлэр көмөлөрө болҕомтоҕо ылылларын ситиспитим, кинилэртэн тирэхтэнэн үлэлээбитим. Республикатааҕы бырабылыанньаны кытта кэпсэтэн, уопсастыба кыаммат чилиэннэригэр харчынан көмөнү оҥорторбутум. Магнитофон, торуоска, хары чаһыыта ылыллан бэриллэрэ. Ону тэҥэ куоракка сынньанар дьиэлэргэ путевканан хааччыллара. Оройуон салалтатыгар туруорсан, дэҥҥэ көстөр табаардартан фонда ылан түҥэтиллэрэ («Дружба» эрбии, дьиэ миэбэлэ, олох мас, остуол уо. д. а.). Оскуолаларынан тимуровскай көмөнү оҥорторбутум. Уопсастыба үлэтэ сайдан, социальнай харалта отделын кытта ыкса сибээстээхтик ыытыллара. Үлэ былаана кварталынан оҥоһуллара. Кварталга иккитэ бюро мунньаҕа буолара. Онно нэһилиэктэр группаларын информацияларын истэрбит. Уопсай мунньахтар сылга иккитэ ыытыллар этилэр.

Уопсастыбаҕа үчүгэйдик үлэлиир группордарынан Нам селотугар А. Г. Попов, 1 Хомустаахтан Ф . Винокурова, Хамаҕаттаҕа И. С. Мокрощупова, Партизаҥҥа А. Г. Чукурова, Хатыҥ Арыыга А. П. Винокуров, Хатырыкка И. А. Татаринов, 2 Хомустаахха С. А. Захаров, Үөдэйгэ Н. Ф. Шестаков этилэр.

Үлэлиир кэмим устатыгар уопсастыба секретардарынан үлэлээбиттэрэ Зоя Романовна Платонова, Матрена Денисовна Стрекаловская, Анна Константиновна Жиркова уонна Акулина Семеновна Сивцева.

Биһиги уопсастыбабыт республикаҕа бастыҥнар кэккэлэригэрсылдьара. Квартал, сыл түмүгүнэн харчынан бириэмийэ, бочуотунай грамоталары, сыаналаах бэлэхтэри ылларбыт. Үлэлээбит сүүрбэ сылым устата республика көрбөттөрүн бырабылыанньатын чилиэнинэн, биэс сыл республика уопсастыбатын президиумун чилиэнинэн талыллыбытым. Республиканскай бочуот кинигэтигэр үйэ-саас тухары киирбитим. Үчүгэй үлэм иһин 1992 сыл олунньу 11 күнүгэр Бүтүн Россиятаабы көрбөттөр уопсастыбатын Киин бырабылыанньатыттан «Отличник ВОС» знагынан наҕараадаламмытым. Үлэбиттэн 1997 сыл от ыйыгар 70 сааспын туоларбынан бочуоттаах сынньалаҥҥа барарбынан уурайбытым. 1988 сыл бэс ыйыгар Бүтүн Россиятаабы инбэлиитэрэ уопсастыбалара тэриллэриттэн Нам оройуонугар учредительнай конференцияҕа миигин инбэлиитэр уопсастыбаларын председателинэн тоҕус сыл устата үлэлээн, 1996 сыл кулун тутарыгар икки үлэҕэ үлэлиирбинэн уурайбытым. Ити сылларга көрбөттөр уонна инбэлиитэр уопсастыбаларыгар иккиэннэригэр үлэлээбитим.

Инбэлиитэр уопсастыбаларыгар эмиэ куһаҕана суох үлэлээбитим. Республикаҕа бастакынан инбэлиитэри үлэлээх оҥорор сыалтан «Тускул» диэн кыра тэрилтэни тэрийэн, республикаҕа биллибиппит. «Тускулга» директорынан Айталина Алексеевна Ильина үрдүк тэрээһиннээхтик үлэлээбитэ. Ол түмүгэр инбэлиитэр бастакы съезтэригэр Саха сиригэр үс делегаттан биирдэстэриттэн баран, съезкэ кыттан кэлбитэ да инбэлиитэр уопсастыбаларын үлэлэрин чаҕылхай туоһута буолар. Инбэлиитэрэ ыытыллыбыт уус-уран фестивальга түмүк концерка Москваҕа биир киһи кыттан, үчүгэй түмүктээх кэлбиттэрэ.

Инбэлиитэрэ үлэм иһин Бүтүн Россиятаабы инбэлиитэр Киин бырабылыанньатыттан «Почетный член ВОИ» знагы ылбытым. Квартал, сыл аайы харчынан, бочуотунай грамота-

Саҥа сокуон

ХАМСААБАТ БААЙ-ДУОЛ ЫРЫЫНАГА

1998 с. тохсунньу 31 күнүгэр «Хамсаабат баайы-дуолу бас билэр бырааптары уонна эргиниини государственнай регистрациялаах туһунан» («О государственнай регистрации прав на недвижимость и сделки с ним») Федеральнай сокуон олоххо киирбитэ. Бу сокуон сүрүн идеятынан хамсаабат баай-дуол ырыынага «дьэҥкир» буоларын хааччыйар туһугар хамсаабат баайы-дуолу аһаҕастык эргинии буолар. Бу сокуонунан салайтаран Российскай Федерация бары субъектарыгар государственнай былаас саҥа органнара тэрилиннилэр - хамсаабат баайга-дуолга бырааптары уонна кинини эргиниини государственнай регистрациялыыр юстиция тэрилтэлэрэ.

Биһиги республикабытыгар юстиция тэрилтэтэ - хамсаабат баай-дуол бары объектарыгар бырааптары регистрациялыахтаах Государственнай регистрационнай палата Саха Республикатын правительвотын уураах ыынан тэриллибитэ икки сылтан ордунна.

СР регистрационнай палатата бэйэтин үлэтин республикатааҕы государственнай баайы-дуолу дьаһайыы, тутуу министерстволарын, сир ресурсаларын уонна сири олохтоохун, сир аннынаах баай уонна сир аннынаах баайы туһаныы госкомитеттарын, судебнай приставтар солуспаларын, ойуур хаһаайыстыбатын управлениетын, хамсаабат баайы-дуолу техническэй, кадастровай учуотун органнарын кытта бииргэ ыытар.

Биһиги ыалдьыппыт Т. Д. Чукрова. Саха Республикатын Государственнай регистрационнай палататын филиаллары уонна представительстволары кытта үлэҕэ отделын начальника, аҕааччылардыгар юстиция тэрилтэтин үлэтин билсиһиннэриэ.

- Татьяна Дмитриевна, онон, хамсаабат баайга-дуолга бырааптары государственнай регистрациялаах туһунан федеральнай сокуон олоххо киириэҕиттэн, регистрационнай палата биһиги хамсаабат баайы-дуолу бас билэр бырааппытын бигэргэтэр бүтэһик инстанциянан буолар.

- Сөп, кырдьык оннук. Ол эрээри биһиги тэрилтэбит государственнай орган быһыытынан сүрүн соруга - хамсаабат баайга-дуолга бырааптары бигэргэтии уонна эргинии кэмигэр сокуону кэһиини бобуу. Бүгүн, быһа холоотохха, аҕыйах киһи: «Ол хамсаабат баай-дуол диэн тугуй?»-диэн санаах ылларара буолуо. Бастатан көрдөхө, РФ Гражданскай Кодексын 130 ыстатыйатын 1 пуунугар бэриллибит судургу быһаарыыта баар: сири кытта кытаанах сибээстээх туох барыта, туттуллуулары-гар тэҥнээх буортута суох кыайан сыҕарыйбат объектар, ол аата сир учаастактара, сир аннынаах учаастактар, ойуурдар, туспа көрүллэр уу объектара, дьиэлэр, тутуулар, киһи олорор уонна олорбот дьиэлэрэ, баай-дуол комплексын быһыытынан көрүллэр тэрилтэлэр о.д.а. Аҕыйах тылынан эттэххэ, хамсаабат баай-дуол - юридическай өйдөбүл, баай-дуол хамсаабат баай ахсааныгар сокуонунан киллэриллиэн сөп.

Гражданскай Кодексынан уонна Федеральнай сокуонунан регистрация икки көрүҥэ олохтонно: быраап регистрация уонна эргиэн кэпсэтиитин регистрациялаах. Сүрүн суолтатынан буолар, юстиция тэрилтэтинэн хамсаабат баай-дуол объектарын регистрациялаах буолбакка (дьиэ-уот фондатын учуоттаах ыныын уонна регистрациялаах ыны БТИ оҥорбутун курдук оҥорор, оттон сир учаастактарын - сир комитеттара), ону тэҥэ хамсаабат баай-дуол документуоннарын, ону атыыласпыт физическэй уонна юридическай сирэйдэри буолбакка, чуолаан хамсаабат баайга-дуолга бырааптары уонна кинини эргиниини эрэ регистрациялыыр. Бу атын-атын өйдөбүллэр, хамсаабат баай-дуол тула сыһыаннаһыылар билиҥҥи туруктарыттан ураты курдуктар.

Онон хамсаабат баайга-дуолга быраап соҕотох дакаастабылынан биһиги юстиция тэрилтэбитинэн оҥоһуллубут государственнай регистрация буолар.

- Оччоҕуна нотариустар тугу ыналлар?

- «Хамсаабат баайы-дуолу бас билэр бырааптары уонна эргиниини государственнай регистрациялаах туһунан» Федеральнай сокуон олоххо киириэҕиттэн гражданнар олорорго аналлаах хамсаабат баайы (квартиралары, хостору, дьиэлэри, даачалары, ону тэҥэ сир учаастактарын) эргиниини булгуччулаах нотариальнай туоһулаах ыннара ураты курдук. РФ Гражданскай Кодексын 2-с чаастыа 1996 с. тохсунньу 1 күнүгэр олоххо киириэҕиттэн олорорго анамматах хамсаабат баайы эргинии (гаражтары, садовай дьиэлэри, хаһаайыстыбаннай тутуулары, олорорго анамматах дьиэлэри уонна тутуулары), ким кэпсэтиини түһэрсэриттэн тутуулуга суох (гражданнар эбэтэр организациялар), булгуччулаах нотариальнай бигэргэтиитэ эмиэ эрэйиллибэт.

Дуогабардар текстэрин гражданнар бэйэлэрэ сокуон ирдэбилигэр сөп түбэһэр боростуой сурук форматынан бэлэмниэхтэрин сөп, эбэтэр идэтийбит юрист көмөтүнэн.

Нотариус сокуонунан булгуччулаах нотариальнай форма ирдэнэр кэпсэтиилэри бигэргэтэрин бэлиэтиэххэ наада. Хамсаабат баайы-дуолу солуок ууруу дуогабарын (ипотеканы), рента дуогабарын, кэриэс тылы нотариальнай бигэргэтии булгуччулаах нотариальнай форматын сокуон оннунан хаалларда. Государственнай нотариустар нэһилиэстибэ дьыалаларынан дьарыктаналлар, нэһилиэстибэни бас билии сибидиэтилистибэтин биэрэр боломуочуйалаахтар.

Онон нотариуска тиийии - гражданнар уонна организациялар бырааптара, государственнай пошлина уонна тариф үрдэбитинэн сибээстээн ыар баттык буолбут эбээһинэстэрэ буолбатах. Биһиги бырааптары регистрациялыыр иһин ылар төлөбүрбүт СР правительвотын 2000 с. сэтинньи 27 күнүнээҕи 295 №-дээх уураах ыынан быһаарыллыбыта. Кини тэҥнэһэр: регистрационнай палата тэриллиэн иннинэ үөскээбит бырааабы регистрациялаах физическэй сирэйдэргэ ый устата - 50 солк., 7 күн устата - 100 солк.. Уопсай бас билии бырааабын регистрациялаах физическэй сирэйдэргэ ый устата 200 солк. буолар, кэпсэтиини (эргиниини) - 200 солк..

- Оччоҕо биһиги хамсаабат баайга-дуолга бырааппыт тугунан бигэргэтиллэр?

- Эһиги бырааппыт дастабырыанньа биэриинэн бигэргэтиллэр. Сибидиэтилистибэ бланката - кытаанахтык отчуоттанар документ, сыаналаах кумааҕы курдук харысхаллаах, учуот сериялаах уонна нүөмэрдээх. Ону сэргэ Россия уонна Саха сирэ гербэлэрэ түһэриллибиттэр, Саха сирин картатын голографическай уруһуйа баар.

Бэлиэтиибин, эһиги бырааппкыт, сибидиэтилистибэ бэриллибит күнүттэн буолбакка, хамсаабат баайга-дуолга бырааптар уонна кинини эргинии Биир кэлим государственнай реестрыгар суруллубут түгэниттэн эрэ регистрацияламмытынан аах ылар. Регистратор быраап туһунан, холобур, бүгүн суруйуон сөп, оттон сибидиэтилистибэни биир нэдиэлэ буолан баран бэлэмнээн илии баттыан сөп, ол эрэн хаһаайын (владелец) бүгүҥҥү күнтэн бас билээччи (собственник) буолар, сибидиэтилистибэтин илиитигэр быдан хойут да туттар.

Сибидиэтилистибэни олох да ылымыахха сөп, тоҕо диэтэр РФ ГК 131 ыст. 3 п. суруллубутунан кини «бырааабы бас билээччи (правообладатель) ходатайствотынан» бэриллэр. Бырааабы бас билээччи сибидиэтилистибэни ыларын туһунан биллэрбэтэҕинэ, юстиция тэрилтэтэ ону бэлэмниир эбээһинэһэ суох. Ол эрээри бас билээччи илиитигэр сибидиэтилистибэтэ суох буоллаҕына регистрацияламмыт бырааабын кыайан дакаастаабат.

- Республика регистрационнай палататын тутулун туһунан аҕыйах тыл.

- Бүгүҥҥү күнүнэ республикаҕа 15 филиал уонна биир представительство үлэлиир. Ол Дьокуускайга, Хаҥалас улууһун территориятын ылан туран, Нерюнгрига, Алдан, Ленскэй, Өлүөхүмэ, Сунтаар, Өймөкөөн, Мирнэй, Орто Халыма, Уус-Алдан, Булуҥ, Бүлүү, Үөһээ Бүлүү территориятын ылан туран, Мэҥэ -Хаҥалас, Амма улууһун ылан туран, Верхоянскай улуустарыгар филиаллар уонна Нам улууһугар представительство.

Саха Республикатын Государственнай регистрационнай палататын үлэһиттэрин 90 %-ра үрдүк юридическэй үөрэхтээхтэр. Үлэһиттэр орто саастара - 25, сүнньүнэн бары институту бүтэрбиттэр, кытаанах конкурсу ааспыттара.

Республика регистрационнай палататын салайар аппаратыгар 26 киһи үлэлиир. Бэйэм үлэбин кэпсиир буоллахха, мин улуустарга баар филиаллар уонна представительстволар үлэлэрин сүрүннүүбүн, кинилэр былаас органнарын, маассабай информация средстволарын кытта сыһыаннаһыыларын тэрийэн ыытабын, онон республика улуустарын кэрэхсэбиллээх сирдэрин үчүгэйдик билсэн эрэбин. Эдэр коллегаларбын кытта - саҥа таһымнаах, саҥа өйдөөх-санаалаах үрдүк квалификациялаах специалистардыын үлэлиирбиттэн астынабын, кинилэринэн дьиҥнээхтии киэн туттабын.

Өссө биир боппуруоһу таарыйыам этэ. Бэлиэтээн ааспытым курдук, быраап государственнай регистрация, бастатан туран, хамсаабат баайы-дуолу бас билээччилэр бырааптарын көмүскүүр аналлаах, тоҕо диэтэр быраап соҕотох дакаастабылынан буолар. Ол эрээри олох көрдөрөрүнэн, кини республикабытыгар атын соруктары эмиэ толорор. Хамсаабат баайы-дуолу эргиниини сүүс бырыһыан правовой өттүнэн хонтуруоллуур соҕотох система быһыытынан, быраап государственнай регистрация гражданнар уонна юридическай сирэйдэр, ону тэҥэ государственнай уонна олохтоох органнар үлэлэрин-хамнастарын хонтуруолун олохтуур. Кэнники этиллибитэ республикаҕа ордук суолталаах, тоҕо диэтэр федеративнай уонна региональнай органнар системалара олохтонон эрэр усулуобуйаларыгар территориальнай образованиелар өттүлэриттэн баайы-дуолу уонна государственнай сирдэри дьаһайыыга элбэх боппуруостар үөскүүллэр.

Быраап биир кэлим государственнай реестрэ бырааабы көмүскүүр органнар, нолуок инспекциятын, полициятын үлэлэригэр-хамнастарыгар усулуобуйа үөскэтэр, тоҕо диэтэр иэстээх дьон баайдарын-дуолларын көрдөөн буларга көмөлөһөр уонна баайы-дуолу атыылаһарга барар дохоуту хонтуруоллуур.

Улуустарга, юстиция тэрилтэлэрин үлэлэрэ улахан суолталааҕын өйдөөн, олохтоох дьаһалталар хамсаабат баай-дуол ырыынагын государственнай салайыы система сайдарыгар бары усулуобуйалары тэрийэллэр.

Эһигини кытта бииргэ ыксса үлэлэһиэхпит диэн эрэниэхпин баҕарабын.

Бэлэмнээтэ
Л. НОВГОРОДОВА

ларынан, сыаналаах маллаарынан бэлэх ылбытым. Улуус дьаһалтата 1997 сыл от ыйын 2 күнүгэр «Улуус ытык киһитэ» диэн дастабырыанньаны биэрбитэ. Ити үлэм түмүгүн туоһутунан сыаналыыбын.

Петр Николаевич үлэтин миэхэ, Соловьев Алексей Николаевичка уонна уопсастыба секретара Матрена Семеновна Ивановаҕа туттарбыта. Биһиги уопсастыба үлэтин мөлтөппөккө, салҕаан иһэбит. Билигин Нам улууһун көрбөттөрүн уопсастыбата 90 чилиэннээх, нэһилиэктэргэ алта группалаах: Көбөкөҥнө Иван Иванович Федотов, Аппааныга Александра Максимовна Мордосова, Граф Биэрэгэр А. Н. Соловьев бэйэтэ, Нам селотугар Петр Семенович Наумов 29 чилиэннээх, Хамаҕаттаҕа Афросиния Васильевна Харитонова 14 чилиэннээх, Партизаҥҥа Дмитрий Дмитриевич Азаров 6 чилиэннээх үлэлии-хамныы сылдьаллар.

Кэнники сылларга ырыынак охсуутунан сибээстээн, үп-ас кырыымчыгынан уопсастыба үлэтэ уустугурда. Ол да буоллар Нам улууһун көрбөттөр уопсастыбалара, үлэһиттэрэ, нэһилиэктэр группалара бэйэлэрин иннилэригэр соруктары туруоран, үлэни былааннаан ыыталлар. Ол курдук Аан дойду үрдүнэн көрбөттөргө аналлаах сыл аайы ыытыллар, сэтинньи 13 күнүгэр бэлиэтэнэр «Үрүҥ торуоска («Белая трость») диэн месячникка араас мероприятиелар тэриллэн, урут биир-икки күн, оттон 2000 сылга Намҥа ый устата ыытыллыбыта, гуманитарнай көмө түҥэтиллибитэ, концертар тэриллибиттэрэ.

Сайын аайы улуус инбэлииттэрин уопсастыбатынаан кыттыһан, ыһыахтары ыһабыт, араас күрэхтэһиилэри, быыстапкалары, көрү-нары тэрийэн, инбэлииттэри, кырдьаҕастары сэргэхсэтиигэ түбүктээх, үтүө күннэр аахаллар. Сокуонунан көрүллэр чэпчэтиилэри олоххо киллэрэбит. Ону тэҥэ кэмчи да буоллар сыл аайы Саха сирин иһиннээҕи республиканскай реабилитационнай профилакторийдарга инбэлииттэри эмтиир, чэбдигирдэр, сынньатарга босхо путевканы анатар. 2000 сылга 4 киһи «Хоту», «Алаас» профилакторийдарга сырытта. Партизан бөһүөлэгэр баар балыыһаҕа дьон эмтэннэ. Сыллата «Арчы» хаһыакка босхо, чэпчэтиилээх сурутууну ыыталлар.

Бүтүн Россиятаабы көрбөттөр уопсастыбаларын (ВОС) Саха сиринээҕи отделениетын бырабылыанньатын (председатель Ибрагим Михайлович Игимиязов) кытта улуус уопсастыбата ыксса сибээстээхтик үлэлиир.

Алексей СОЛОВЬЕВ

---

01 сэрэтэр

УУТУЙУМТУО БУРУОЛААХ

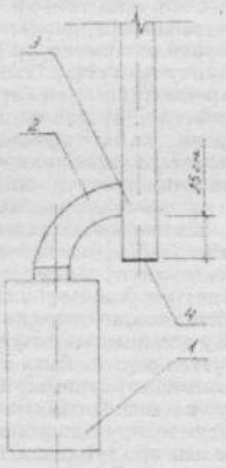

Ханнык баҕарар оттук буруотугар уу паардаах. Гаас күүдэпчилэнэр күдэригэр уутун саставба атыттардаах ааҕар өлгөм. Тымныы дьыбарсыйдаҕына турбанан суккуллар буруо сойуута улаатар, ону тэҥэ паара садырыыннаан таҥнары саккыраан гаас горелкатын саба ыһан умуруорууга тиэрдэр. Ол иһин «күөх төлөн» умайыктана кытыастар ититтэччилэрин ураатын алын түгэх олбоҕор 25 см. диринҥнээх «сыккыстанар сүүрээни» аһараччы оҥоһуллуохтааҕа Россия Федерациятыгар гаас хаһаайыстыбатын быраабылатын 3.82 пуунугар ыйыллар.

Оттон урукку АОГВ, кэлин көстүтэлиир «Сигнал», биир секциялаах КЧМ-5 уонна да атын орой үрүттэринэн оҥото чорботуллубут уһутаакыланар уолуктаах котеллар турбалара анал тоҥолох тобуктаннахтарына сатанар. Биир итинник тиипээх ohох Кыһыл Дэриэбинэҕэ үлэ ветерана Егор Петрович Эверстов дьиэтигэр тиксибит. Ыаллыы Граф Биэрэгиттэн сылдьар сантехник Сергей Ефимов сылабааргa турба кэрчигин кэтэрдибиттии судургутук дьаһаммыта алтыннаы 15 күнүнээҕи бэрэбиэркэлээһиҥҥэ быраактанна.

Алҕаһаабыт аллаах маастар итэҕэстээх «үтүө өгөтүн» тус бэйэтинэн көннөрүөхтээх. Ити киниэхэ инникитин итинник итэҕэһи тэниппэтигэр бигэ өйдөбүллээх үөрэх буолуо этэ.

А. НОВГОРОДОВ

Спорт – дьулуур, спорт – тулуур

ВЕТЕРАН БИРИИҺИГЭР

Өрөбүлгэ, алтынньы 14 күнүгэр, Нам сэлиэнньэтигэр күһүнгү сүүрүү быраахынньыга буолан аста. Ол чэрчитинэн улууспут киэн туттар киһитэ, уһуну сүүрүүгэ спорт маастара, спорт, үлэ ветерана Семен Охлопков бириИһигэр республика аһаҕас күрэхтэһиитэ ыытылынна.

Халламмыт төһө да тымныытын, суолбут халтараанын иһин күрэхтэһиибит таһыма күһүнгү кубулҕат тыалга бэринэн биэрбэккэ тэрээһиннээхтик барда. Барыта 100-тэн тахса сүүрүк сүүрэр суолга таҥыста уонна араас дистанцияларга саастарынан арахсан бэйэлэрин кыахтарын көрдөрөн, аттарын ааттаттылар.

Бастакы сүүрүүлэри оскуола оҕолоро саҕалаатылар. Ол курдук, 1989-1990 сс. төрүөх кыргыттарга 300 миэтэрэҕэ 15 кыттааччы сүүрбүтүттэн I-кы миэстэни Хамаҕатта оскуолатыттан Лена Осипова 1 мүн. 05 сөк. кэлэн кыайыыга дьулуурун көрдөрдө. Иккиһинэн, I Хомустаахтан Олеся Слепцова 3 сөк. хаалан биэтэккэ кэллэ. Онтон үһүс бириистээх миэстэҕэ Нам 1 №-дээх оскуолатыттан Ангелина Сидорова тахсан боруонса мэтээли кэттэ.

Итиччэ саастаах уолаттарга саамай интэриэһинэй уонна тыҥаахыннаах сүүрүү буолла. Бу бөлөх уонна саамай элбэх кыттааччылаах буолан икки түһүмэх оҥоһулунна. Ол түмүгүнэн I Хомустаахтан Евсей Оконешников 2 мүн. 08 сөк. кэлэн, иккис буолбут бэйэтин хамаандатын быһыйыттан Женя Петровтан кыайыыны кыһыылаахтык мүлчү туттарда. Ол курдук, бу оҕолор сүүрбүт бириэмэлэрэ тэҥ, манна күрэхтэһии балаһыанньатынан бастакы түһүмэххэ сүүрбүт Евсей кыайыылаах буолла. Үһүс миэстэни эмиэ баара-суоҕа биир сөкүүндэнэн хаалан, Затон сүрүн оскуолатын үөрэнээччитэ Вася Дедов ылла.

Орто саастаах 1987-88 сс. төрүөх кыргыттарга 500 миэтэрэ дистанцияҕа 10 кыыс стартаата. Барыларын ырааҕынан быраҕан Нам 1 №-дээх оскуолатын үөрэнээччитэ Лена Ядрихинская бастаата. Кыысчаан бириэмэтэ 2 мүн. 07 сөк. Эмиэ ити оскуолаттан Сардаана Парникова (2 мүн. 15 сөк.) кэлэн иккис миэстэлэннэ. I Хомустаах орто оскуолатыттан Надя Барашкова үһүс миэстэни ылан, бастакы холонуутугар күһаҕана суох түмүгү көрдөрдө. Эмиэ бу бөлөх уолаттарыгар 1000 миэтэрэҕэ Хамаҕатта оскуолатын инники эрэлэ Саша Абрамов холкутук бастаата. Бириэмэтэ да үчүгэй - 3 мүн. 37 сөк. Затон сүрүн оскуолатын үөрэнээччитэ Коля Кулешов II-с миэстэлэннэ. Иккис миэстэттэн биир сөкүүндэнэн хаалан Нам 1 №-дээх оскуолатыттан Ваня Алексеев кэннигэр 9 оҕону хаалларан үһүс бочуоттаах миэстэни ылла.

Үрдүкү кылаас кыргыттарыгар 1000 миэтэрэҕэ Хамаҕатта оскуолатын үөрэнээччилэрэ Тарабукина Люлия уонна Олесова Наташа бастакы, иккис кэлэн үчүгэй эрчиллиилээхтэрин көрдөрдүлэр. Онтон үһүс миэстэни Намнааҕы социальнай реабилитация училищетыттан Аня Сергеева 4 мүн. 25 сөк. көрдөрөн, хамаандатыгар эрэл кыымын сахта. Үрдүкү кылаас уолаттарыгар 2000 миэтэрэҕэ Хатырык орто оскуолатын үөрэнээччитэ Аркадий Охлопков кыахтааҕын көрдөрөн, ыарахан усулубуйаҕа кыайыылааҕынан таҥыста. Бириэмэтэ 7 мүн. 05 сөк. Иккис Үөдэй оскуолатыттан Эдгар Колмогоров 7 мүн. 13 сөк. уонна үһүс I Хомустаахтан Алеша Дьячковскай 7 мүн. 18 сөк. көрдөрүүлээх таҥыстылар. Бу бөлөхтө барыта 13 уол стартаата. Онтон Аркадий Хатырыктан соҥотох кыттыбытын хайҕыахха эрэ сөп.

Аны улахан дьоммутугар киирэбит. Барыта 20-тэн тахса кыттааччы стартаата. Дьахталлар 3, эр дьон 10 км. сүүрдүлэр. Бастакы бөлөхтө 18-39 диэри саастаах эр дьоҥҥо Намтан Савва Жирков 38 мүн. 55 сөк. кэлэн түмүктүүр сезонҥа үчүгэй эрчиллиилээҕин көрдөрдө. Иккис I Хомустаахтан Афанасий Охлопков (39 мүн. 44 сөк.) уонна үһүс бириистээх миэстэҕэ Дьокуускайтан СГУ бэрэстэбиитэлэ Александр Обутов таҥыстылар (40 мүн. 06 сөк.). Ветераннар сүүрүүлэригэр, 40-44 саастаахтарга, Дьокуускайтан республика күүстээх марафонеһа Роман Колесов бастаата. Иккис миэстэни бу күрэхтэһии «буруйдааҕа» Семен Охлопков ылла уонна үһүс миэстэҕэ эмиэ I Хомустаахтан Иннокентий Марков таҥыста. Манна кыайыылаах бириэмэтэ 37 мүн. 06 сөк. Салгыы 45-49 саастаахтарга Дьокуускайтан Семен Дедюкин, 50-54 саастаахтарга Намтан Петр Наумов, 55-59 саастаахтарга Артур Корякин уонна 65-тэн үөһэ саастаахтарга Дьокуускайтан эмиэ «Дьулуур» кулуубуттан Спартак Белолюбскай кыайыылаахтарынан аатаннылар.

Дьахталларга 35-44 саастаахтарга Хамаҕаттаттан Парасковья Степанова, 45-54 саастаахтарга Дьокуускай куорат «Дьулуур» кулуубуттан Татьяна Васильева уонна 55-тэн үөһэ саастаахтарга Хатырыктан спорт ветерана, бэйэтин кэмигэр республикаҕа хаста да бастыы сылдьыбыт уонна билигин да уһун тыыннааҕынан биллэр Светлана Винокурова кыайыылаахтарынан буоллулар.

Маны таһынан, кыайыылаахтар уонна призердар кэппит мэтээллэрин таһынан, анал бириистэринэн наҕараадаланнылар. Нам улууһун баһылыгын солбуйааччы, чэпчэки атлетика федерациятын председателэ Горохов Н.Х. бу күрэхтэһии юбилярын эҕэрдэлээтэ уонна дьаһалта грамотатынан, Намнааҕы социальнай реабилитация училищетын директора Федоров К.И. чароиттан оҥоһуллубут сэмэй бэлэҕин дохсун ытыс таһыныытынан туттарда. Салгыы анал бириистэри ФКС уонна Туризм отделын сэбиэдиссэйэ Ядрихинскай С.П. туттартаата. Ол курдук, спорткомитет анал бириистэринэн Намтан Савва Жирков, Хамаҕаттаттан Парасковья Степанова, I Хомустаахтан олохтоох дьаһалта анал бириИһинэн Евсей Оконешников, эмиэ I Хомустаах нэһилиэгин «Мария» маҕаһыынын (Шарапов Г.Г.) олохтообут бириИһин, Хатырыктан Светлана Винокурова, Дьокуускайтан «КОЛМИ» (Эверстов С.П.) бириИһинэн Дьокуускайтан Семен Дедюкин, айылҕа харыстабылын инспекцията (Мохначевскай Р.Н.) олохтообут икки бириИһин, Хамаҕаттаттан Люлия Тарабукина, Хатырыктан Аркадий Охлопков, ис дьыала отделын (Зырянов П.А.) анал бириИһин Хамаҕатта кэскиллээх сүүрүгэ Саша Абрамов бэлиэтэннилэр. Харчынан супер-бириис хаһаайынынан Дьокуускайтан Роман Колесов буолла. Маны таһынан, Охлопковтар дьиэ кэргэнинэн олохтообут бириистэрин ыалдьыттарбыт Спартак Белолюбскай, Яков Винокуров, Татьяна Васильева уонна Артур Корякин ыланнар үөрдүлэр-көттүлэр.

Түмүккэ бу күрэхтэһии ыытыллыытыгар уонна тэрээһин боппуруостарын хонтуруоллаабыт, чэпчэки атлетика федерациятын председателигэр, бу күрэхтэһии тэрийэр комиссиятын председателигэр Горохов Николай Христофоровичка, спорткомитет председателигэр Ядрихинскай Семен Прокопьевичка, күрэхтэһии хаамыытын тохтоло суох билиһиннэрбит Ядреев Владислав Гаврильевичка, күрэхтэһии секретардарыгар Негнюрова Р.Д., Герасимов С.И., Эверстов С.И. үтүө суобастаахтык үлэлээбиттэригэр Охлопковтар дьиэ кэргэн махталларыгар холбоһон туран кинилэр үөрүүлэрин тэҥнэ үллэстэбин.

А. СОФРОНОВ,
күрэхтэһии кылаабынай секретара

Доруобуйа баар — күндү баай

ИИРИМТИЙИИ ЫАРЫЫТТАН СЭРЭНИҢ

Иириитийии ыарыы Саха сиригэр 1974-75 сс. Алдан улууһугар киһи өлүүлээх түбэлтэтэ буола сылдьыбыта.

Иириитийии ыарыы олус кутталлаах. Бу ыарыыттан үтүөрбэттэр. Ыарыыны айылҕаҕа сүрүн таҥатааччыларынан буолаллар дьиикэй кыыллар: саһыллар, бөрөлөр, кырсалар уо.д.а. Онтон бу кыыллар дьиэ кыылларыгар сыһыараллар. Ол курдук бастатан туран бэйдиэ, көрүүтэ-харайыыта суох сылдьар ыттар ыалдьыахтарын сөп. Бэйдиэ сылдьар ыттар, куоскалар иириитийии ыарыы таһынан, эҥин араас киһиэхэ кутталлаах сыстыганнаах ыарыылары таҥатааччыларынан буолаллар. Ыттар дьону ыытыларын уонна ыарыыны таҥаталларын сэрэтэр туһааннаах быраабылалар бааллар. Олору кытта билсиҥ.

Ыттары сыапка тутуллуохтаах. Бэйдиэ сылдьар ыттарга чугаһатыллыа суохтаах. Ыттары анал сирдэргэ намордниктаах (томторуктаах), кылгас быалаах күүлэйдэтиллиэхтээх. Ыттар уонна куоскалар хас сыл ахсын ветеринарнай учаастакка регистрацияланыахтаахтар. Сыстыганнаах ыарыылар утары прививкалар оҥоһуллуохтаахтар. Ыт киһини ытырдаҕына хаһаайына ытын тутатына ветеринарнай учаастакка аҕалыахтаах. Ыты 10 хонук устатыгар кэтээн көрөллөр. Киһини ытырбыт ыттар уонна куоскалар хаһаайыннарыттан былдьааналлар. Хаһаайыннара быраабыланы кэспит түгэннэригэр административнай эппиэтинэскэ тардыллаллар.

Ыт, куоска доруобуйатын хаһаайын кэтээн көрө сылдьыахтаах. Ыт ыарыйдаҕына эбэтэр өлөҕүнэ тута ветеринарнай учаастакка аҕалыахтаах.

Иириитийии ыарыыттан сэрэнэргэ бу ыарыы сүрүн бэлиэлэрин билэр наада. Холобур, ыттарга: бастатан ыт олус мөлтүүр, бытаарар, биир сиргэ түптээн тохтообот, сыппат, үксүн баһын саланар, ытырар, тарбанар, күлүк сиргэ сытар, киһиттэн саһар буолар. Сыыйа аанньа аһаабат, убаҕаһы сатаан ыйыстыбат буолар. Ол оннугар отуманы, тааһы, тимири, таҥаһы хабыалыыр, сии, ыйыста сатыыр. Төрүөтэ суох үрэр, улуйар, куолаһа уларыйар. Ити сылдьан киһиэхэ-сүөһүгэ түһүтэлиир, ытырар, хаһаайынын да билиммэт, истибэт буолар, атах-балай барыан сөп. Ити курдук 2-4 хонукка тиийэр. 5-с күнүгэр таттаран барар, айаҕыттан күүгэн-сыраан аллара үксүүр. Кутуругун күпчуччу туттар. Тыына кылгаатар-кылгаан өлөн барар. Иириитийбит ыт, куоска киһини ытырдаҕына, хайа тартаҕына ыарыы вирустара киһиэхэ киирэн сүрүннээн киһи төбөтүн, сиһин, мэйиитин күүскэ сүһүрдэн барар. Онон төһө кыалларынан түргэнник эмсэҕэлээбит, баахырбыт сиргитин элбэх уунан сууйуҥ, йод суурадаһынынан соттуҥ уонна суһаллык медицинскэй көмө оҥотторорго тиэтэйиҥ. Бу ыарыык ыарыыттан өлөр-өлүүттэн соҥотох быыһанар ньыма - аналлаах врач аныыр прививката буолар. Ананыллыбыт прививка курсун толору уонна бириэмэтигэр ылыы эрэ туһалаах. Ити бириэмэҕэ эмсэҕэлээбит киһи сылайар, тымныйар, арыгыны иһэр куһаҕан содуллааҕын өйдүөхтээх. Бу ыарыыны сэрэтэр инниттэн ыты көрүү-харайыы быраабылатын кэһимиэххэ наада.

Биһиги улууспутун ылан көрөр буоллахха ыт, куоска тутуутун быраабылата тутуһуллубат. Ол курдук Нам улууһугар быйылгы 10 ый түмүгүнэн ыт киһини ытырыыта 69 түбэлтэтэ таҥыста. Ити сыыппара иһигэр 42 оҕону, 15 дьахтары. Бу сыыппаралар ангардарын кэриҥэ Нам селотугар таҥыста.

Бэйдиэ сылдьар ыттартан ыҥырыыга сылдьар эмчиттэр, почта таҥатааччылар эрэйдэнэллэр. Быйыл эмп тэрилтэтин 3 враһын ыт ытырда. Сорох хаһаайыттар ыттара хастыы да киһини ытырыыларын түбэлтэтэ тахса сырытта. Ол курдук учуутал Гуляева А.Е. ыта 4 киһини ытырда (3 оҕо, 1 дьахтар). Гуляева А.Е. бу сайын административнай комиссияҕа көрүллүбүтэ да, комиссия ирдэбилин толорору наадалааҕынан аахпакка, ытын аадырыстан аадырыска көһөрө сылдьан бу түбэлтэлэри таһаарда. Село дьаһалтата дьону ытырбыт ыт хаһаайыттарын эппиэккэ тарпат, ветстанция үлэ ыыппат, турууласпат. Ыттаах дьоҥҥо ыты тутуу быраабылатын СПЭК мунньаҕар бу боппуруос хаста да көрүллэ сылдьыбыта, харчы суоҕунан биричиинэлэнэн ыты өлөрүү ыытыллыбата.

Кэлиҥҥи кэмҥэ ыттар дьону, оҕону-уруулуу ытырыылара үксээбитинэн село дьаһалтата уонна ветеринарнай сулууспа ыт тутуутун быраабылатын ирдиэхтээх уонна онно-манна сигэммэккэ бэйдиэ сылдьар ыттары өлөрүүнү булгуччу ыытыахтаах.

Н. КАНАЕВ,
эпидемиолог врач комолоһоччутэ

ИДьУО иһитиннэрэр

ТЫМНЫЫ ТҮСТЭ, ӨЛҮҮ БУОЛЛА

Алтынньы 15-тэн 16-тата үүнэр түүнүгэр биллибэт дьоннор Хамаҕаттаҕа Бурнашев уул. 5-гэр күлүүһү алдьатан киирэн, «Акай» телевизоры, «Санио» кухоннай комбайны, эр киһи тирии сонун уо. д. а. 21 тыһ. 300 солк. суумалааҕы уордулар. Оперативнай көрдүүр үлэ ыытыллар.

18.10.01 с. Нам с. Ленин уул. 5-һин 12 кв хаһаайына кэргэнин быһаҕынан баахырта. Бэрэбиэркэ барар.

19.10.01 с. Нам с. Рыкунов уул. 17/2 1957 сыллааҕы төрүөх эр киһи өлүгэ көһүннэ. Итирэн охтон тоҥон былаҕайга быылдьаммыт. Бэрэбиэркэ ыытыллар.

20.10.01 с. Хомустаахха дьахтар бэйэтигэр тиийинэн өллө. Бэрэбиэркэ барар.

Эмиэ ити күн Нам с. Ч. Винокуров уул. биллибэт кыргыттар кырбаабыттарын туһунан гр-ка В. биллэрдэ. Буруйдаахтар: 1979 с. төрүөх уонна 1981 с. төрүөх чуолкайданнылар. Бэрэбиэркэ ыытыллар.

Итириктээһин иһин 24 киһи, кыра күлүгээнистибэ иһин 4 киһи, милиция сотруднигар дьоҕорҕойуу иһин 5 киһи аҕалылынна.

ГИБДД линиятынан 30 административнай боротокуол толорулунна, о. и. 6 итирик киһиэхэ, ыстарааптыыр миэстэҕэ 4 техника туруорулунна.

ДНД дьуһуурустубатыгар УУФПС, Нам с. дьаһалтата, МУ НУ ЖКХ автомассыыналаах таҥыстылар.

ИҺИРЭХ ТЫЛЛАР

Күндүтүк саныыр, өр сылларга бытовой комбинакка биргэ үлэлээбит күндү дьүөгэбитин **МАРИЯ ДМИТРИЕВНА СЕМЕНОВАНЫ** 70 сааскын туолар юбилейдаах сылгынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Саахыран эрэбин дии санаабакка, кырдьар-ыалдьар кыһалҕатын билиммэккэ өрүү чугас, аймах-билэ дьонуҥ ортолоругар өссө да уһуннук, дьоллоохтук олороргор баҕарабыт. Эдэрдии эйэҕэс дуураҕынан, булгуруйбат сайаҕас санааҕынан соргулаах сүбэҕинэн үтүө холобур буолан үгүс үөрүүлээх күннэн, уһун уруйдаах олохтон диэн алгыыбыт!

Дьүөгэлэрин А.Т. Абрамова, М.М. Аргунова, Е.М. Данилова

БИЛЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

Суһаллык УАЗ-охотник атыылаллар, 1999 сыллаах. Пробег 18 тыһ.

Тел. 23-5-09, поср. 21-9-49.

Сүтүктээхтэр истиилэригэр!
Хара эриэн, аттаммыт тыһаҕас, сүүһүгэр ураанньыктаах. *Сүтүктээхтэр билсэр тел. 25-6-11.*

Всем сельскохозяйственным предприятиям, крестьянским хозяйствам необходимо до 10 ноября 2001 года предоставить отчеты по формам №№ 29-сх и 2 фермер «Сведения о сборе урожая 2001 года». Бланки имеются в администрациях наслегов.

Улусный отдел статистики

Представительство Регистрационной палаты РС(Я) арендует легковой автомобиль с водителем.

Тел. 21-6-45 (в раб. время), 21-7-27 (после раб. времени).

КИНОТЕАТР «САРДАҢА» ПОКАЗЫВАЕТ:

25 октября
Цветная кинокомедия
«ОЧЕНЬ СТРАШНОЕ КИНО-2» - нач. 17, 20 ч. (вх. 15 рб.)

26-27-28 октября
Увлекательный приключенческий фильм
«ДИКАЯ АМЕРИКА» - нач. 15 ч. (Цена билета 5 рб.).

Трогательная военная драма
«ПЕРЛ ХАРБОР» - нач. 17 ч. (Цена билета 20 рб.).

Новый, цветной 2-х серийный худ. фильм
«БРАТСТВО ВОИНОВ» - нач. 20 ч. (Цена билета 20 рб.).

Психологтар улуустааҕы методическай холбоһуктара коллегабыт
КОЛЕСОВА Мария Семеновна
ыарахан ыарыыттан ыалдьан өлбүтүнэн кыыһыгар Наташаҕа, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Хамаҕатта саха-французскай оскуолатын 3-с кылааһын үөрэнээччитигэр Дыдырысов Артурга уонна кини ийэтигэр Марина Михайловнаҕа таптаалаах убайдара
ДЬЯКОНОВ Вячеслав Владимирович
хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
3-с кылаас салайааччыта, үөрэнээччилэрэ, тереппүттэрэ

Күнду таптыыр оҕобут, быраапыт, убайбыт
ЧИРИКОВ Афоня
алтынньы ый 22 күнүгэр үһүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн бары аймахтарбытыгар, билэр дьоммутугар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Аппааныттан ийэтэ, аҕата, эдьиийдэрэ, күүтүөтэ, балтылара

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, — **21496**; бухгалтерия — **21332**; факс — **21332**; **"НАМ" ТРК — 21632**; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционнай издательскай система — **21141**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуһууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — **Я 0085.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

"ЭҺСИЭЛИ" - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Заложнай уул. 2.
E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

Талылынна уонна таҥылынна "Эҥсиэли" хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга "Сахаполиграфиздат" НИПК бэчээттэннэ. Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лист.
Индекс — 54889. Тираһа — 2057.
Бэчээккэ илии баттанна —12:00 ч, 22. 10. 2001
Сакааһын №-рэ — 123